

Johannes Linthorst Homan, Wat zijt ghij voor een vent

Source: LINTHORST HOMAN, Johannes. Wat zijt ghij voor een vent, Levensherinneringen van Mr. J. Linthorst Homan. Assen: Van Gorcum & Comp.B.V., 1974. ISBN 90 232 1115 4. (Ons XXste eeuwse verleden - NR. IX).

Copyright: (c) 1974 Koninklijke Van Gorcum & comp. B.V., Assen

URL: http://www.cvce.eu/obj/johannes_linthorst_homan_wat_zijt_ghij_voor_een_vent-nl-58788af9-08a5-424a-a840-fb572a364e71.html

Publication date: 21/10/2012

Johannes Linthorst Homan, *Wat zijt ghij voor een vent*

[...]

Ik herinner me - en mijn documentatie bevestigt het - dat ik in die Luxemburgse jaren openlijk ten velde trok tegen de institutionele houding van De Gaulle, welke ik zelfs eens als - voor Europa - 'levensgevaarlijk' kenschetste. En ik genoot dan ook met volle vreugde over wat daarover in het openbaar werd gezegd door met name Hallstein, Mansholt en Rey.

Daarom volgde ik met aandacht de strijd van het Europese parlement, van de commissie-Hallstein, van het Nederlandse parlement, en van minister Luns, tegen de houding van het Franse staatshoofd in 1965.

Zaak was dat het verdrag der EEG tegen nieuwjaar 1966 de mogelijkheid van meerderheidsbesluiten in de raad voorzag over de gemeenschappelijke landbouwpolitiek. Bekend was dat de generaal De Gaulle dergelijke besluiten ondenkbaar achtte, want zakelijk zouden dan alle voordelen verloren kunnen gaan welke Frankrijk sinds vooral 1964 op de agrarische wal had gesleept, en politiek zou niemand toch een Franse minister in een hoekje kunnen drukken?

In 1962 had de raad der EEG afgesproken dat het financiële reglement voor de landbouwpolitiek voor de periode 1966-1969 zou worden vastgesteld vóór juli 1965, en ieder wist dat vooral Frankrijk daaraan veel waarde hechtte. Maar ieder wist ook dat het Europese parlement terzake zou moeten worden geconsulteerd, en dat het van plan was nu eindelijk eens wat wezenlijke budgetaire bevoegdheden te krijgen, wat bovendien in februari 1965 was ondersteund door de Nederlandse tweede kamer, die deze steun nadrukkelijk herhaalde, in juni 1965, nadat er in maart 1965 in de vergadering in Straatsburg iets opvallends was gebeurd.

In die vergadering was ik aanwezig, en het deed me deugd dat Hallstein daar de belofte aflegde versterking in die zin te zullen bevorderen van een ontwerp-reglement dat zijn commissie terzake had gemaakt en dat nu door het parlement bij meerderheid te zwakjes was geacht. Dat deed me deugd, want liever een open conflict niet een lid-staat, dan een voortsukkelen in dat jarenlange gescharrel van onzekerheid.

In zijn memoires heeft minister Couve de Murville beschreven hoe hij in mei 1965 naar Hallstein is gestapt om hem te bewegen, van zijn Straatsburgse belofte af te zien. Kennelijk was Frankrijk niet alleen van die belofte geschrokken, maar ook ernstig ontstemd over het feit dat er zo door de commissie een politieke daad was verricht zonder dat de leden-staten daarvan tevoren op de hoogte waren gebracht. Maar hij kreeg nul op zijn request.

Nu naderde de 'deadline' van 1 juli 1965. Couve de Murville zat de betrokken raadsvergadering op 30 juni voor. Op klokke middernacht brak hij de nog niet geslaagde besprekingen af, en vertrok naar Parijs. Op 1 juli bleek dat de generaal De Gaulle de bijl had laten neerkomen: Frankrijk trok zich terug uit de organen der gemeenschappen, en de Franse 'PV' in Brussel werd naar Parijs geroepen.

Van nu tot februari 1966 was er ook in de raad der EGKS geen Frans lid meer te zien. Maar de zaken gingen rustig verder. En toen na afloop van het conflict, in begin 1966, ons Franse raadslid eiste dat de vergaderingen en notulen van die tussentijd ongeldig zouden worden verklaard, trok niemand zich daarvan iets aan. De 'lege Franse stoel' had niemand in de weg gestaan.

In een persconferentie op 9 september 1965 turfde De Gaulle er nog maar eens flink op. Maar was hij zo overtuigd?

Ik heb hem altijd een groot man geacht, maar een heel moeilijk te begrijpen figuur. Zijn terminologie over Europese voormannen in zijn memoires is van zó een 'dédain', van zó een minachting, wat de Duitsers noemen zó 'herablappend', dat duidelijk blijkt dat hij nooit een gemeenschapsman had kunnen zijn, tenzij bevelend*. Maar hij móét in dat tweede halfjaar 1965 toch wel hebben beseft dat hij zó ten eerste in gevaar bracht wat hij koesterde: de Franse landbouw-winsten; ten tweede in gevaar bracht wat hij vóórstond: de knappe manier waarop de Franse industrie zich aanpaste aan de haar door de EEG opgelegde noodzaak van

modernisatie door vrijere invoer; ten derde in gevaar bracht wat zijn ideaal was: in begin 1966 te worden herkozen tegenover tegen-candidaten van wie enige hun sterkste kaart hadden in hun ijveren voor versterking der Europese gemeenschappen?

Doch hoe dan ook, na veel diplomatiek werk van alle kanten, werd afgesproken dat er tegen eind januari 1966 in Luxemburg een bijeenkomst zou zijn van de zes ministers van buitenlandse zaken, 'bijeen in het kader van de raad', dat is: de raad der EEG. Maar het raakte natuurlijk ook Euratom en de EGKS.

Op 17 januari 1966 somde het Franse raadslid Couve de Murville de Franse eisen op, welke in een Frans memorandum werden gepreciseerd. De besluitvorming in de raad moest worden 'geregeld'. De afspraak - waarop ik nog zal ingaan - tot samenvoeging van de hoge autoriteit en de commissie, en van de drie raden, moest worden uitgevoerd. Zijn verdere eisen raakten de volgende punten: tijdig raadplegen van de leden-staten vóórdat de commissie formele voorstellen doet; geen publicatie van voorstellen voordat die aan de raden bekend zijn; revisie van de uitvoeringsbevoegdheden der commissie; minder detaillering in de door de commissie uit te vaardigen richtlijnen; protocolaire zaken; melden aan de leden-staten van bij de commissie gedane stappen van derde staten; houding der commissie in wijdere internationale organisaties; terughoudendheid van leden der commissie in openbare uitspraken - dit sloeg vooral op Mansholt -; de problematiek der voorlichting; verscherpte controle op de begrotingsuitvoering der commissie**.

Ieder hield zijn hart vast. In 'Europese' kringen in Luxemburg heerste bevreesdheid dat enkele der 'Vijf' aan de Franse eisen zouden gaan toegeven.

De Nederlandse correspondenten uit Brussel, op de beslissende dag alle te Luxemburg aanwezig, boden mij daar een lunch aan en vroegen mijn opinie. Ik aarzelde die te geven, want ik kende de Franse eisen alleen uit 'Le Monde'***, en het verdere dossier niet. Daarom kon ik alleen iets zeggen onder die reserve. In het alternatief tussen uitvoering der verdragsteksten met hun meerderheidsbesluiten of schending der verdragen, zou ik persoonlijk het eerste zozeer essentieel achten dat bij afwijzing daarvan de zaak dan maar beter zou kunnen bārsten, maar misschien lag het alternatief niet zó scherp.

Op 29 januari 1966 bleek dat Frankrijk voet bij stuk had gehouden in zijn verzet tegen meerderheidsbesluiten over essentiële punten, maar dat - O, opluchting! - alle 'Vijf' zich bleven houden aan het verdrag der EEG. Het 'Protocol van Luxemburg', legde vast dat Frankrijk niet aanvaardde dat een land - welk land dan ook - in de raad zou worden overstemd op voor zijn eigen nationale mening centrale punten. De meeste andere Franse 'eisen' liepen in het zand, al werd er hier en daar wel wat gedokterd aan sommige der daarin naar voren gebrachte punten. Dus: vijf partners constateerden dat de zesde verdragsschennis zou gaan plegen.

[...]

*Vergelijk wat hij in het grote deel van zijn memoires, 'Le renouveau 1958-1962', Plon, Parijs, 1970, zegt over Adenauer op blz. 187, over de EGKS op blz. 192, over Euratom en de EEG op blz. 193, en over Hallstein op blz. 195.

** Vgl. Miriam Camps, 'European unifications in the sixties', blz. 194, en verdere overzichten.

***'Le Monde', van 19 januari 1966.